

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΕΤΟΡΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ Ο.Ε.Υ. JOHANNESBURG

Μάρτιος 2024

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Κανάλια διανομής τροφίμων στη Νότια Αφρική¹

Τα βασικά χαρακτηριστικά του τομέα των καναλιών διανομής τροφίμων στη Νότια Αφρική συμπεριλαμβάνουν τον υψηλό βαθμό συγκέντρωσης σε στάδιο ωριμότητας, την προσπάθεια ν' ανταπεξέλθει στις αρνητικές συνέπειες : i. της ασθενούς οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, ii. του συμπιεσμένου διαχρονικά διαθέσιμου εισοδήματος και iii. των περιορισμένων περιθωρίων κέρδους, την αναζήτηση νέων αγορών (πχ. επέκταση προς townships, εκτός των αστικών κέντρων κλπ.), το συνδυασμό παροχής υπηρεσιών λιανικού και χονδρικού εμπορίου, τη χρήση νέων τεχνολογιών για καλύτερη γνώση της αγοραστικής συμπεριφοράς κλπ.

Ο μεγάλος όγκος των εμπορικών επιχειρήσεων / **καναλιών διανομής** συγκεντρώνεται στις τρεις σημαντικότερες οικονομικά Περιφέρειες (Gauteng, Western Cape, Kwa Zulu Natal), οι οποίες φιλοξενούν τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.

Shoprite Holdings, Pick n Pay, Spar Group (εθελοντική ένωση ανεξάρτητων ιδιοκτητών καταστημάτων που συνδυάζει χαρακτηριστικά χονδρικής και λιανικής) και **Woolworths** αποτελούν τις τέσσερις εθνικές και έντονα καθετοποιημένες αλυσίδες super market, στις οποίες αντιστοιχεί άνω του 60% της αγοράς. Ακολουθούν η Foodlovers Market (εταιρεία λιανικής με δραστηριότητες franchising) και Ενώσεις Αγοραστών, οι οποίες τροφοδοτούν ανεξάρτητες εταιρείες λιανικής ή διαθέτουν δική τους λιανική παρουσία : Unitrade Management Services (στην οποία ανήκει και η Consolidated Store Holdings), Elite Star Trading / Devland Cash and Carry, Shield, Buying Exchange Company, Independent Cash and Carry, Kit Kat Group κλπ.

Τα κανάλια διανομής συμπληρώνονται από τα spazza / spazarette², ανεπίσημοι έμποροι, μη καταγεγραμμένοι, οι οποίοι προμηθεύονται τα τρόφιμα από επίσημους εμπόρους / παραγωγούς και τα μεταπωλούν, κυρίως, σε μη αστικές ή υποβαθμισμένες περιοχές. Εμπειρογνώμονες της αγοράς εκτιμούν ότι το 2020 ο αριθμός των spaza ανερχόταν σε 100.000 – 120.000 μαγαζιά, συνεισφέροντας με περίπου 5% στο σχηματισμό του νοτιο-αφρικανικού ΑΕΠ.

Υφίσταται και η μορφή midi-wholesaler³ (εκτιμώνται σε περίπου 1.000 εταιρείες, με μέσο περιθώριο κέρδους 2% - 7%), οι οποίοι δρουν μεταξύ ανεπίσημων λιανεμπόρων και επίσημων χονδρεμπόρων, ανήκουν κυρίως σε μετανάστες από Σομαλία, Αιθιοπία, Bangladesh, Πακιστάν και προσφέρουν μεγαλύτερη ευελιξία συναλλαγών έναντι του τυπικού χονδρέμπορου.

Στη Νότια Αφρική αντιστοιχεί το 90% της συνολικής έκτασης των εμπορικών καταστημάτων της Υποσαχαρικής Αφρικής. Ο τομέας επηρεάζεται από την υψηλή αστικοποίηση, το σημαντικό ποσοστό νεανικού πληθυσμού, τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, τη σταδιακή δημιουργία μέσης τάξης στην Υποσαχαρική Αφρική (αν και με αργό ρυθμό). Στην Νότια Αφρική δραστηριοποιούνται 4 από τις 250 μεγαλύτερες λιανεμπορικές εταιρείες παγκοσμίως (ως προς τον κύκλο πωλήσεων), οι οποίες ταυτόχρονα ανήκουν και στον κλάδο Fast Moving Consumer Goods / FMCG (ήτοι Shoprite, Spar, Pick n Pay, Woolworths)⁴.

¹ Βλ. www.woweb.co.za

² Ανήκουν κυρίως σε γυναίκες για συμπλήρωση του οικογενειακού εισοδήματος, βλ. <https://dailyinvestor.com/retail/26514/south-african-spaza-shop-market-bigger-than-shoprite/>. Η Κυβέρνηση παρέχει κίνητρα ώστε να δηλωθούν οι εν λόγω επιχειρήσεις <https://www.sefa.org.za/products/spaza-shop-support-programme>

³ Βλ. <https://www.tradeintelligence.co.za/News/Read/664/evolving-channel-formats-within-informal-retail>

⁴ Βλ. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pt/Documents/consumer-business/gx-global-powers-of-retailing-2022.pdf>

261 Oxford Rd, Illovo Sandton 2196, Johannesburg, South Africa
Tel +27 11 214 2317 – mail : ecocom-johannesburg@mfa.gr – www.agora.mfa.gr

Μεταξύ των σημαντικότερων **προβλημάτων** που αντιμετωπίζει ο κλάδος συγκαταλέγονται οι υψηλές τιμές λόγω πληθωρισμού, υψηλό ενεργειακό κόστος λόγω σημαντικών διακοπών ηλεκτρικού ρεύματος, διατάραξη των εφοδιαστικών αλυσίδων (οδήγησε σε αυξημένο κόστος διατήρησης αποθεμάτων), υποτίμηση συναλλαγματικής αξίας του εθνικού νομίσματος ZAR κλπ. Οι εμπορικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν τα ανωτέρω προβλήματα λαμβάνοντας, μεταξύ άλλων, **μέτρα** συμπίεσης του περιθωρίου κέρδους, περιορισμού της παρουσίας τους σε άλλες αφρικανικές χώρες, δημιουργίας υβριδικών επιχειρησιακών σχημάτων για συνδυασμό υπηρεσιών λιανικής και χονδρικής, επέκτασης των δραστηριοτήτων για την κάλυψη αναγκών χαμηλά εισοδηματικών κατηγοριών, ενίσχυσης των πωλήσεων online, σύναψης συμφωνιών με πρατήρια βενζίνης για παροχή υπηρεσιών convenience, ενίσχυσης των πωλήσεων ιδιωτικής ετικέτας, επέκτασης των προσφερομένων επώνυμων προϊόντων ώστε να δοθεί ποικιλία επιλογών σε καταναλωτές υψηλότερου εισοδήματος (έναντι αυτών που επιλέγουν την ιδιωτική ετικέτα), δημιουργίας κεντρικού συστήματος διανομής, χρήσης εργαλείων data analytics για λήψη αποφάσεων κλπ.

Όσον αφορά στις **διατροφικές συνήθειες** το 90% του πληθυσμού το 2021⁵ προτιμούσε το κρέας, το 9% δήλωνε flexitarian, το 3% vegetarian, το 0,5% pescatarian και το 0,3% vegan. Η κατανάλωση κρέατος συνδέεται με το διαθέσιμο εισόδημα, ενώ βασική πηγή πρωτεΐνης παραμένει το κοτόπουλο. Οι καταναλωτές έχουν προτίμηση προς τρόφιμα υψηλής αειφορίας, αλλά η τιμή παίζει καθοριστικό ρόλο στην επιλογή του προϊόντος (υποδουλιζόμενη από τον υψηλό πληθωρισμό και τη διαχρονική πίεση επί του διαθέσιμου εισοδήματος).

Η Νότια Αφρική παρά τον αναπτυσσόμενο αγροτικό και αγρο-επεξεργαστικό τομέα που διαθέτει, εξακολουθεί να εισάγει μεγάλες ποσότητες τροφίμων για εγχώρια κατανάλωση αλλά και για διανομή σε άλλες χώρες της νοτιότερης / Υποσαχαρικής Αφρικής. Σημειώνουμε ότι η Woolworths έχει παρουσία σε δέκα αφρικανικές χώρες, η Shoprite σε εννέα, η Spar σε πέντε και η Pick n Pay σε τρεις. Συνολικά η Αφρική έχει εμπορικό έλλειμμα στον τομέα των επεξεργασμένων τροφίμων και αγροτικών προϊόντων. Εκτιμάται όμως, ότι στην πλήρη ανάπτυξη της, η African Continental Free Trade Area θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές σε θέματα εξωτερικού εμπορίου τροφίμων, προς όφελος των παραγωγών επεξεργασμένων τροφίμων με εγκατάσταση εντός της αφρικανικής Ηπείρου.

Συμπερασματικά, όπως και σε άλλες περιπτώσεις, στη Νότια Αφρική συναντούμε έντονες αντιθέσεις στον τομέα καναλιών διανομής τροφίμων, με την συνύπαρξη ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού να πιέζεται οικονομικά και ενός άλλου να δύναται να δαπανήσει σημαντικό ποσό για την αγορά premium τροφίμων. Τα κανάλια διανομής χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης και καθετοποίησης και προσφέρουν δυνατότητες προώθησης διαφοροποιημένων προϊόντων υψηλής τιμής και ποιότητας. Εκτιμούμε ότι υπάρχουν περιθώρια αύξησης της επιχειρηματικής συνεργασίας μεταξύ ελληνικών και νοτιοαφρικανικών επιχειρήσεων, εφόσον προηγηθεί κατάλληλη προετοιμασία και αξιοποιηθεί το σημαντικό πλεονέκτημα κατοχής αλυσίδων super markets και εστιατορίων από Ομογενείς.

ΧΣ

⁵ Βλ. <https://unlv-p-001-delivery.stylelabs.cloud/api/public/content/plate-of-the-nation-media-report-17-may-21>